

"המורים והتلמידים יגמגמו בלשונם"

כשאנו מתבוננים מקרוב על מצבנו עתה בארץ ורפיין כוחנו, ולא עינינו בהכרח אל העתיד ונחפוץ להאמין, כי דור נולד יהיה טוב וחזק ממנו והוא יצעד קדימה בדרך הרצiosa לנו. ועל כן אין ספק, כי חנוך הילדים באומן מתאים למטרתו הוא אחד מענפי-עבודתנו יותר נכבדים. והנה בשנים האחרונות הצלicho כתבי-העתים לקבוע לבנו האמונה, כי בת הספר באיזה הם יותר מתאימים לחפצנו, בהתאם לתלמידיהם חנוך עברי לאומי ביחס עם ידיעות כללות מספיקות. אבל באמנת אין הדבר כן. ישנו באיזה שני מני בית ספר: הלו שנוסדו על ידי אחינו המערביים עוד לפני התעוררות התנועה הלאומית, והלו שנוסדו אחרי כן (ביחוד, בהקולניות) לרגלי התנועה זאת. בראשונים שםים לב ביחס להשכלה כללית ולשונות אירופיות, אבל בוגרונו אל החנוך העברי, אינם עולים הרבה בערכם על בית הספר מןין זה אשר באירופה, וחניכיהם שוואפים על כן בהכרח, בעזובם את בית הספר, לצאת למרחב, אל העולם הנדול, וויצאים את הארץ בכל עת שוויכלו. והאחרונים, והם המתפארים ביותר ברוחם הלאומי, רואים את הרוח הזה שבסכלו. ובדבר פה בלשון עברית ובلمוד כל המדעים גם כן בעברית. מרחוק כל זה יפה ונעים, אבל השומע באזני, איך יgommo בלשונם המורדים וה תלמידים ייחד, מחסרין מילים ומבטאים, הוא מרגיש מיד, כי "הדברו" זהה לא יכול לעורר לבנו של המדבר או השומע רוש של כבוד ואהבה אל השפה המצווצמת, והשכל הרך של הילד (הלומד עם זה על הרוב גם צרפתית) יריגש עוד ביותר עוז את הcablim המלאכותיים אשר ישם עליו הדבר העברי. אבל יותר עוד מן הדבר מצד עצמו רע ומזיק למדוד המדעים השונים בעברית, באין לנו עוד ספרי למוד טוביים, לא רק למדעים כלליים, כי אם גם ללימודיו היהדות, והמורים מתרגמים כל אלה בעצמם מספרי למוד בלשנות אירופיות ומלמדים לתלמידיהם מתוך כתבים. מילא מובן, כי לא כל מורה מסוגל לתרגם ולהמציא מבטאים חדשים במקום שאיןם, והמלאכה הכבודה מביאה את המורה גם לaxter ככל האפשר, ובאין לו יכולת לבאר כראוי את העניים גם בעל פה – כי הביאור הזה בשעת הלמוד הוא גם כן בלשון עברית – יוצאים הילדים מבית הספר בידיעות צנומות ומקוטעות, וכל רכושם הרוחני הוא אוצר מילים עברי עם איזו קרעין מעניות שונות, עבריים וככליים, שלא נקלטו היטב במוחם.

מתוך 'אמת הארץ ישראל', מאמר שני
(יפס, ייח אב תרניז). כל כתבי אחד העם
בפרק אחד, תש"ז, עמ' לב-לא.